

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΝΟΜΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: « ΣΤΕΡΗΣΗ ΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ »**

**ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ: Α. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ
Σ. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ**

**ΟΝΟΜΑ : ΑΡΧΟΝΤΙΑ ΓΚΟΛΕΜΗ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ: 1340200400079
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ: 2005-2006**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. Εισαγωγή (έννοια, ιστορική εξέλιξη, κατοχύρωση)

A1. Πολιτικά Δικαιώματα (σελ.3)

A2. Ιστορική Εξέλιξη (σελ.4)

B. Στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων

B1. Δικαίωμα του εκλέγειν- τα θετικά προσόντα ή κωλύματα της εκλογιμότητας (σελ. 6)

1. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις (σελ.6)

2. Τα προσόντα του εκλογέα (σελ.6)

3. Ποιοι στερούνται του δικαιώματος του εκλέγειν (σελ.7)

4. Η άσκηση του δικαιώματος του εκλέγειν (σελ. 9)

B2. Δικαίωμα του εκλέγεσθαι- τα αρνητικά προσόντα ή κωλύματα της εκλογιμότητας (σελ. 13)

1. Το απόλυτο κώλυμα (σελ. 13)

2. Το σχετικό κώλυμα (σελ.13)

αα) Οι έμμισθοι δημόσιοι λειτουργοί (σελ. 13)

ββ) οι έμμισθοι δημόσιοι υπάλληλοι (σελ. 15)

γγ) Οι αξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας (σελ.18)

δδ) Οι δήμαρχοι και οι πρόεδροι κοινοτήτων (σελ. 19)

στστ) Οι διοικητές ή πρόεδροι των διοικητικών συμβουλίων των δημοσίων ή δημοτικών επιχειρήσεων (σελ.σελ. 20)

ζζ) Οι συμβολαιογράφοι και οι φύλακες μεταγραφών και υποθηκών (σελ. 21)

3. Το τοπικό κώλυμα (σελ. 24)

4. Τα κοινοβουλευτικά ασυμβίβαστα και η αυτοδίκαιη έκπτωση από το βουλευτικό αξίωμα (σελ. 27)

5. Αυτοδίκαιη έκπτωση του Βουλευτή από το αξίωμα λόγω επιγενόμενης απώλειας προσόντος εκλογέα(σελ. 28)

6. Έκπτωση από το βουλευτικό αξίωμα λόγω παράβασης του ανωτάτου ορίου εκλογικών δαπανών και διατάξεων σχετικών με την απαγόρευση μορφών προεκλογικής προβολής (σελ.28)

Γ. Επίλογος (σελ.28)

Περίληψη (σελ.29)

Βιβλιογραφία (σελ.30)

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ (ΕΝΝΟΙΑ, ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ, ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ)

A1. ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Πολιτικά δικαιώματα είναι εκείνα που στρέφονται προς το κράτος και παρέχουν στους πολίτες αξίωση ενεργητικής συμμετοχής στην άσκηση της κρατικής εξουσίας είτε με την ιδιότητα του εκλογέα (εκλογικό δικαίωμα ή δικαίωμα ψήφου : άρθρο 51 παρ.3) είτε του αιρετού λειτουργού (δικαίωμα του εκλέγεσθαι : άρθρο 55),είτε του δημόσιου λειτουργού εν γένει π.χ. υπαλλήλου (άρθρο 4 παρ. 4) είτε ιδιαίτερα του δικαστή (άρθρο 88) ή του ενόρκου (άρθρο 97).Η κλασσική θεωρία διέκρινε ανάμεσα στα ατομικά και τα πολιτικά δικαιώματα. Τα ατομικά δικαιώματα περιέχουν αξίωση αποχής, ενώ τα πολιτικά δικαιώματα αξίωση συμμετοχής στην άσκηση της κρατικής εξουσίας και προσδιορίζουν το status activus του ατόμου. Τα ατομικά δικαιώματα είναι δικαιώματα του ανθρώπου, ενώ τα πολιτικά δικαιώματα του ατόμου. Βέβαια και τα πολιτικά δικαιώματα στρέφονται προς το κράτος, όχι όμως κατά του κράτους.

Η διάκριση των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων, ανάγεται στη διάκριση κράτους δικαίου και δημοκρατίας. Κατά την παλαιότερη θεωρία, τα ατομικά δικαιώματα είναι στοιχεία του κράτους δικαίου ως κράτους αποχής. Τα πολιτικά δικαιώματα αποτελούν στοιχεία ενός δημοκρατικού κράτους. Χαρακτηριστικό γνώρισμα των πολιτικών δικαιωμάτων είναι η σύνδεσή τους με την πολιτική εξουσία και όχι ο ενεργητικός-συμμετοχικός χαρακτήρας τους τον οποίο μπορούν να έχουν και τα ατομικά και τα πολιτικά δικαιώματα. Τα πολιτικά δικαιώματα αποτελούν μία από τις μεγάλες κατηγορίες, στις οποίες διακρίνονται τα συνταγματικά δικαιώματα. Σε κάθε πολιτικό δικαίωμα περιέχεται όχι μόνο η αξίωση συμμετοχής, αλλά και αξίωση εξασφάλισης και αξίωση προστασίας. Στα πολιτικά δικαιώματα ανήκουν τα δικαιώματα πολιτικής συμμετοχής στην πολιτική ζωή (άρθρο 5 παρ. 1) και επηρεασμού της πολιτικής κοινής γνώμης. Οι ελευθερίες γνώμης και πληροφορίας (άρθρα 14 παρ. 1 και 5 Α), τύπου (άρθρο 14 παρ. 2), συναθροίσεως (άρθρο 11), και ενώσεως (άρθρο 12) αποτελούν όχι μόνο αμυντικά αλλά και συμμετοχικά δικαιώματα. Αυτό διαφαίνεται σαφέστερα στο δικαίωμα ιδρύσεως πολιτικού κόμματος και συμμετοχής σε αυτό (άρθρο 29). Ωστόσο στο Σύνταγμα οι αναφερόμενες στα πολιτικά δικαιώματα δεν είναι συγκεντρωμένες. Ο συνταγματικός νομοθέτης καθιερώνει στο άρθρο 4 παρ. 1 μητρικό πολιτικό δικαίωμα, το δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτική ζωή. Πολλά από τα πολιτικά δικαιώματα αποτελούν ειδικότερες εκφάνσεις των γενικότερων πλευρών της ανθρώπινης

δραστηριότητας και περιέχονται στις ανάλογες διατάξεις των άρθρων 4-24. Πολιτικά δικαιώματα σχετικά με την ίδρυση και λειτουργία πολιτικών κομμάτων περιέχονται στο άρθρο 29.

Μεγάλη σημασία έχει η προστασία των πολιτικών δικαιωμάτων στα πλαίσια των ειδικών κυριαρχικών σχέσεων, όπως των δημοσίων υπαλλήλων¹. Η προστασία των πολιτικών δικαιωμάτων από την κρατική εξουσία είναι πάντα σημαντική. Όμως με την δημοκρατικοποίηση του κράτους, οι προερχόμενοι από αυτό κίνδυνοι για τα πολιτικά δικαιώματα μειώθηκαν. Ωστόσο ο πολίτης μέσω της άσκησης των πολιτικών δικαιωμάτων δεν αρκείται απλώς στο ρόλο του παραλήπτη κρατικών παροχών αλλά ζητά να συν-προσδιορίζει και να συν-διαμορφώνει, άμεσα ή έμμεσα, την κρατική λειτουργία, τους φορείς και την πορεία της. Τα πολιτικά δικαιώματα αποτελούν έκφραση της δημοκρατικότητας.

A2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Δημοκρατία και ελευθερία είναι έννοιες αλληλένδετες. Από αυτή την άποψη δεν έχουν άδικο όσοι συγγραφείς ξεκίνησαν να αναζητούν τα πρώτα ίχνη των ατομικών ελευθεριών στην αρχαία Αθήνα, όπου γεννήθηκε και άνθισε το δημοκρατικό πολίτευμα. Ο σεβασμός προς τον νόμο συνιστά ουσιώδες στοιχείο της πολιτικής ζωής στην Αρχαία Αθήνα. Πολύ νωρίς η ελληνική διάνοηση ανακαλύπτει τη σχέση ελευθερίας και νόμου, νόμου και δημοκρατίας. Η αρχική σύγχυση θείου και ανθρώπινου νόμου δεν αργεί να τεθεί σαν φιλοσοφικό πρόβλημα. Ήδη από τον 5^ο αιώνα ο νόμος γινόταν αντιληπτός κυρίως ως προϊόν μιας αρχικής συναίνεσης των μελών της κοινωνίας. Επιπλέον είναι αλήθεια ότι η εννοιολογική σύλληψη του νόμου γνώρισε μια περίοδο κυοφορίας που κράτησε τρεις τουλάχιστον αιώνες, τόσους ώστε να εξελιχθεί και η ορολογία και το περιεχόμενο της έννοιας.

Έτσι, κατά τον 8^ο και 7^ο αιώνα γίνεται χρήση των όρων ρήτρα και θεσμοί. Τέλος η μετάβαση από το θεσμό στον νόμο που σημαίνει διανομή εξουσιών είναι απόρροια της μεταβολής των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών και κυρίως του πολιτειακού πλαισίου-μετάβαση που πραγματοποιεί η εμφάνιση της δημοκρατίας. «Από τη στιγμή εκείνη, ο νόμος, θεμέλιο και πάγανυσμα της δημοκρατίας, γίνεται πολιτικός νόμος» εφόσον από προϊόν δοτό μεταβάλλεται σε προϊόν του πολιτικού σώματος.² Η ελευθερία γίνεται, λοιπόν, αντιληπτή στον αρχαίο ελληνικό χώρο ως ελευθερία όλων των πολιτών. Από τότε μέχρι σήμερα η ιστορία των θεμελιωδών

¹ Βλέπε ν. 1735/1987, άρθρο 18

² J. de Romilly ;οπ.αν.,σελ.252

δικαιωμάτων δεν είναι άλλη από την ιστορία του αγώνα της ανθρωπότητας για ελευθερία και δικαιοσύνη. Ωστόσο η κατοχύρωση των δικαιωμάτων (πολιτικών, ατομικών και κοινωνικών) δεν υπήρξε ιστορικά ταυτόχρονη. Σε πολλές χώρες τα πολιτικά δικαιώματα αναγνωρίστηκαν πρώτα και πολύ αργότερα τα δικαιώματα ενώσεως, ιδρύσεως και λειτουργίας πολιτικού κόμματος. Στα Ελληνικά Σύνταγματα παρατηρούνται τα εξής: το Σύνταγμα της Επιδαύρου περιλαμβάνει ιδιαίτερο τμήμα με τον τίτλο «Περί των Γενικών Δικαιωμάτων των κατοίκων της Επικράτειας της Ελλάδος» στο οποίο επιφυλάσσεται ιδιαίτερη θέση στην αρχή της ισότητας. Στο σύνταγμα του Άστρους περιέχεται το κεφάλαιο « περί των Πολιτικών Δικαιωμάτων των Ελλήνων» το οποίο δέχεται πλήρους συνταγματικής κατοχύρωσης. Συστηματικότερη είναι η κατοχύρωση των συνταγματικών δικαιωμάτων της Τροιζήνας. Με τον επαναλαμβανόμενο τίτλο: «Δημόσιον Δίκαιον των Ελλήνων».

Στη σύγχρονη έννομη τάξη η διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν είναι απλά ιδιωτική υπόθεση αλλά κρατική. Σε αντίθεση προς το παλαιό κράτος αποχής, στο σύγχρονο συνταγματικό πλαίσιο τα συνταγματικά δικαιώματα τελούν υπό την εγγύηση του κράτους χάρη στην αναθεώρηση του συντάγματος του έτους 2001, το οποίο θέτει ως κρατική αποστολή τη διασφάλιση όχι μόνο της ανεμπόδιστης, αλλά και της αποτελεσματικής άσκησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων, εντείνοντας ακόμη περισσότερο την κρατική υποχρέωση για προστασία των ατομικών δικαιωμάτων. Κάθε κρατικό όργανο αποτελεί σύμφωνα με το Σύνταγμα εγγυητή της άσκησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων από κάθε φορέα. Η συνταγματική επιταγή απευθύνεται σε όλα τα κρατικά όργανα, προστατεύει όλους τους φορείς και αναφέρεται όχι μόνον στην άσκηση αλλά και στην ακώλυτη, την ανεμπόδιστη άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, Η προστατευτική υποχρέωση δεν έχει ως αποδέκτες τους ιδιώτες. Το κράτος όμως δικαιούται να αξιώνει από όλους τους πολίτες την εκπλήρωση του χρέους της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης. (Σύνταγμα άρθρο 25 παρ.1) . Η σε βάρος των ιδιωτών προστατευτική υποχρέωση απαιτεί την μεσολάβηση του νόμου.

B. ΣΤΕΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

B1. Δικαίωμα του εκλέγειν- τα θετικά προσόντα ή κωλύματα της εκλογιμότητας

1. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις:

Στην ελληνική έννομη τάξη, το εκλογικό σώμα είναι το άμεσο συλλογικό όργανο του κράτους που ασκεί την εξουσία του μέσω του δικαιώματος του εκλέγειν ή δικαιώματος της ψήφου ή ενεργού εκλογικού δικαιώματος όταν αναδεικνύει τους αντιπροσώπους του λαού στα διάφορα αιρετά όργανα του κράτους είτε αυτά ανήκουν στην κεντρική διοίκηση είτε ανήκουν στην τοπική αυτοδιοίκηση, πρώτου και δεύτερου βαθμού, όπως και όταν, ασκώντας άμεση εξουσία, καλείται σε δημοψήφισμα προκειμένου να αποφασίσει για κρίσιμα εθνικά θέματα ή για ψηφισμένα νομοσχέδια που ρυθμίζουν σοβαρό κοινωνικό ζήτημα εκτός από τα δημοσιονομικά.

Τέτοιο όργανο δεν κατονομάζεται στο Σύνταγμα, το οποίο, σε ελάχιστες περιπτώσεις χρησιμοποιεί τον όρο όργανο (στο άρθρο 28 παρ. 2 που αναφέρει την αναγνώριση αρμοδιοτήτων που προβλέπονται στο σύνταγμα σε όργανα διεθνών οργανισμών, στο άρθρο 95 παρ. 5 εδαφ. β που αναφέρει την ευθύνη των υπαιτίων για μη συμμόρφωση οργάνων της Διοίκησης προς τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, στο άρθρο 101 παρ. 3 και στο άρθρο 102 παρ. 5, όπου ο λόγος για τα περιφερειακά και τα κεντρικά όργανα, ενώ στην παρ. 4 του άρθρου 102 υπάρχει αναφορά στα αιρετά όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης). Στο τρίτο μέρος του Συντάγματος, τμήμα Α, άρθρο 26, ορίζονται, οι ασκούντες τις τρεις λειτουργίες σύμφωνα με την κλασσική τριμερή διάκριση (νομοθετική, εκτελεστική, δικαστική), χωρίς να χαρακτηρίζονται όργανα του κράτους. Έτσι το Σύνταγμα του 1975 ανάγει την άσκηση του ενεργητικού εκλογικού σώματος από τους φορείς του στην κυριότερη έκφανση του δημοκρατικού χαρακτήρα του πολιτεύματος. Ταυτόχρονα, θεσπίζοντας τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της ψήφου, την καθιστά και δημόσιο λειτούργημα.

Ο υποχρεωτικός χαρακτήρας της ψήφου απαντάται στη μειοψηφία των συνταγμάτων των ευρωπαϊκών χωρών που έχουν ως πολίτευμα την αντιπροσωπευτική δημοκρατία, καθώς επικρατεί ο χαρακτήρας της ψήφου ως δικαιώματος.

2. Τα προσόντα του εκλογέα;

Το Σύνταγμα θεσπίζει δυο προσόντα για τον προσδιορισμό των προσώπων που συγκροτούν το εκλογικό σώμα. Των προσώπων, συνεπώς που διαθέτουν το δικαίωμα του εκλέγειν ή το δικαίωμα της

ψήφου ή το εκλογικό δικαίωμα: την ιθαγένεια και την ενηλικιότητα της οποίας καταλείπει στον κοινό νομοθέτη τον προσδιορισμό του κατωτάτου ορίου. Πράγμα που σημαίνει ότι ο νόμος μπορεί υπό περιορισμούς που θέτει το Σύνταγμα να μεταβάλει τη σύνθεση του εκλογικού σώματος, αυξάνοντας ή μειώνοντας το όριο της εκλογικής ενηλικιότητας. Ωστόσο, τη σύγχρονη τάση, που φαίνεται να αποκτά τις διαστάσεις συνταγματικού «κεκτημένου», εκφράζει διεθνώς η μείωση του ορίου ηλικίας για την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος, η οποία μεταφράζεται σε αύξηση του αριθμού των αποκαλούμενων «ενεργών» πολιτών. Αύξηση του ορίου ηλικίας δεν έχει παρατηρηθεί σε δημοκρατική πολιτεία.

Κατά το άρθρο 4 του 55/1999 που κωδικοποιεί σε ενιαίο κείμενο τις διατάξεις της νομοθεσίας για την εκλογή των Βουλευτών: «1. Το δικαίωμα του εκλέγειν οι πολίτες Έλληνες και Ελληνίδες που συμπλήρωσαν το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους 2. Για την εφαρμογή της προηγούμενης παραγράφου η 1^η Ιανουαρίου θεωρείται ως ημερομηνία γέννησης όλων όσων γεννήθηκαν μέσα στο έτος»

Ο κοινός νομοθέτης όντως αισθάνθηκε την ανάγκη να προσδιορίσει ότι τους πολίτες αποτελούν οι Έλληνες και Ελληνίδες-ωθούμενος από το γεγονός ότι μέχρι πρόσφατα οι γυναίκες και όχι μόνο στην Ελλάδα δεν διέθεταν το δικαίωμα του εκλέγειν- και να αναδείξει κατά αυτό τον τρόπο την αρχή της ισότητας των φύλων ως έκφανση της καθολικότητας της ψήφου, θεμελιακή για την άσκηση του δικαιώματος του εκλέγειν.

3. Ποιοι στερούνται του δικαιώματος του εκλέγειν:

Το Σύνταγμα ορίζει ότι ο νόμος δεν μπορεί να περιορίσει το εκλογικό δικαίωμα παρά μόνο αν δεν έχει συμπληρώσει κατώτατο όριο ηλικίας ή για ανικανότητας δικαιοπραξίας ή ως συνέπεια αμετάκλητης ποινικής καταδίκης για ορισμένα εγκλήματα.

Από τη συνταγματική ρύθμιση συνάγεται, ότι του δικαιώματος του εκλέγειν στερούνται όσοι, κατά τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα, όπως τροποποιήθηκε, είναι ανίκανοι για δικαιοπραξία (Α.Κ.128) και συγκεκριμένα όσοι δεν έχουν συμπληρώσει το 10^ο έτος και όσοι βρίσκονται σε πλήρη στερητική δικαστική συμπαράσταση, όπως και όσοι έχουν καταδικαστεί αμετάκλητα για ορισμένα εγκλήματα που ορίζονται από τον ποινικό κώδικα και τον στρατιωτικό ποινικό κώδικα- επομένως λόγω ηθικής αναξιοότητας- για όσο χρόνο διαρκεί η στέρηση του εκλογικού δικαιώματος ως συνέπεια της καταδίκης.

Τις συνέπειες ποινικής καταδίκης ως προς την άσκηση όχι μόνο του δικαιώματος του εκλέγειν αλλά και των λοιπών πολιτικών δικαιωμάτων ορίζουν τα άρθρα 59-66 του Ποινικού Κώδικα, τα οποία ορίζουν και τα σχετικά με τον υπολογισμό του χρόνου αποστέρησης

όπως και την αποκατάσταση στα πολιτικά τους δικαιώματα όσων τα στερήθηκαν ως συνέπεια ποινικής καταδίκης.

Έτσι, η καταδίκη σε ισόβια κάθειρξη³ συνεπάγεται αυτοδικαίως τη διαρκή αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων του καταδικασμένου η δε καταδίκη σε κάθειρξη αόριστης διάρκειας συνεπάγεται αυτοδικαίως τη δεκαετή αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων (άρθρο 59) , στις καταδίκες σε πρόσκαιρη κάθειρξη επιβάλλεται και πρόσκαιρη αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων για δυο έως δέκα έτη (άρθρο 60), στις καταδίκες σε φυλάκιση, με εξαίρεση τις περιπτώσεις που προβλέπει ο νόμος, επιβάλλεται και αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων για ένα έως πέντε έτη εάν η ποινή που επιβλήθηκε είναι τουλάχιστον ενός έτους και η πράξη που τελέσθηκε, φανερώνει από τα αίτια, το είδος, τον τρόπο εκτέλεσης της και όλες τις άλλες περιστάσεις ηθική διαστροφή του χαρακτήρα του δράστη (άρθρο 61). Εξάλλου , όταν ο δράστης καταδικάζεται σε περιορισμό σε ψυχιατρικό κατάστημα, αν η πράξη είναι κακούργημα, εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 60., αν δε η πράξη είναι πλημμέλημα, εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 61 και 64(σε περίπτωση φυλάκισης το δικαστήριο μπορεί εφόσον υπάρχουν οι όροι του άρθρου 61, να επιβάλλει μερική αποστέρηση ορισμένων από τα δικαιώματα που αναφέρονται στο άρθρο 63, το οποίο ορίζει τα αποτελέσματα της αποστέρησης), αν από το είδος της πράξης και τις λοιπές περιστάσεις αποκλείεται το ενδεχόμενο να γίνει κατάχρηση των δικαιωμάτων που διατηρούνται.

Αποτελέσματα της αποστέρησης των πολιτικών δικαιωμάτων (άρθρο 63) είναι ότι ο καταδικασθείς τα αιρετά, δημόσια, δημοτικά ή κοινοτικά αξιώματά του, τις δημόσιες, δημοτικές ή κοινοτικές θέσεις που κατείχε, κάθε βαθμό του στον στρατό, την ιδιότητα του δικηγόρου, καθώς επίσης και τις επίτιμες θέσεις ή παράσημα, δεν μπορεί να αποκτήσει τα ανωτέρω όταν πρόκειται για καταδίκη σε κάθειρξη αόριστης διάρκειας, για καταδίκη σε πρόσκαιρη κάθειρξη, για καταδίκη σε φυλάκιση και σε καταδίκη σε περιορισμό σε ψυχιατρικό κατάστημα, τέλος, δεν μπορεί να ψηφίζει και να εκλέγεται στις πολιτικές, δημοτικές ή κοινοτικές εκλογές, να αποτελεί μέλος των ορκωτών δικαστηρίων και να διορίζεται πραγματογνώμονας από οποιαδήποτε δημόσια αρχή.

Το άρθρο 66 του Π.Κ.. ρυθμίζει λεπτομερώς τα της αποκατάστασης του αποστερηθέντος τα πολιτικά δικαιώματα ως συνέπειας της

³ Η θανατική καταδίκη καταργήθηκε με το άρθρο 33 παρ. 1 του νόμου 2172/1993.Βλ. όμως Στρατιωτικό Ποινικό Κώδικα (νόμος 2287/1995) για την επιβολή της ποινής του θανάτου όσον αφορά εγκλήματα που τελούνται σε πολεμική περίοδο.

ποινικής καταδίκης, τη δε σχετική διαδικασία ρυθμίζει η ποινική δικονομία.⁴

Από τα ανωτέρω συνάγεται εξ άλλου ως γενικός κανόνας ότι , σε κάθε περίπτωση , απαιτείται δικαστική απόφαση για τη στέρηση του ενεργητικού εκλογικού δικαιώματος.

4' .Η άσκηση του δικαιώματος του εκλέγειν:

Την άσκηση του δικαιώματος του εκλέγειν επιφυλάσσει ο νόμος σε όσους είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους των δήμων και κοινοτήτων της εκλογικής τους περιφέρειας. Μάλιστα χρησιμοποιεί την αδόκιμη διατύπωση του δικαιώματος του εκλέγειν ενώ στον τίτλο του σχετικού άρθρου ορθά γίνεται λόγος για άσκηση του εκλογικού δικαιώματος.

Την εγγραφή στους εκλογικούς καταλόγους ορίζει ο νόμος ως υποχρεωτική. Ο δήμαρχος ή ο πρόεδρος της κοινότητας συντάσσει αυτεπάγγελτα , κάθε έτος από 1^{ης} μέχρι τέλους Φεβρουαρίου, ονομαστικές καταστάσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν όσους είναι εγγεγραμμένοι στα δημοτολόγια του δήμου ή της κοινότητας. Οι νέοι αυτοί εκλογείς υποβάλλουν εντός του Ιανουαρίου του ιδίου έτους, δήλωση για το εκλογικό διαμέρισμα της προτίμησής τους , αλλιώς επιλέγει ο δήμος ή κοινότητα , με βάση τα ισχύοντα στοιχεία.

Οι εκλογείς αυτοί δεν ασκούν το εκλογικό τους δικαίωμα , αν προκηρυχθούν εκλογές από την 1^η Ιανουαρίου έως την 30^η Ιουνίου του έτους εγγραφής τους.

Εξαιρετικά, ο εκλογέας ψηφίζει στον δήμο ή την κοινότητα στον οποίο είναι εγγεγραμμένος, το προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας και του Πυροσβεστικού Σώματος και οι στρατιωτικοί που υπηρετούν υπό οποιαδήποτε ιδιότητα στις ένοπλες δυνάμεις ή στο Λιμενικό Σώμα και είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους δήμου ή κοινότητας του κράτους αλλά υπηρετούν την ημέρα της προκήρυξης των εκλογών σε άλλο δήμο ή κοινότητα, δύνανται να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα , κατά τις βουλευτικές εκλογές , στον δήμο ή την κοινότητα όπου υπηρετούν. Εγγράφονται δε, για τον σκοπό αυτό , σε ειδικούς καταλόγους και οφείλουν να ενημερώνουν έγκαιρα για το αν θα ψηφίσουν στον δήμο ή την κοινότητα όπου είναι εγγεγραμμένοι ή την κοινότητα όπου υπηρετούν.

Η κωδικοποίηση και εκτύπωση των εκλογικών καταλόγων επιτελείται από το υπουργείο Εσωτερικών , το οποίο φροντίζει για τη διαρκή ενημέρωσή τους και τους αποστέλλει στο οικείο πρωτοδικείο , στον Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας , στην οικεία νομαρχιακή

⁴ Βλ. Καρρά Ποινικό δικονομικό Δίκαιο , Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1998,2^η έκδοση, σελ. 886

αυτοδιοίκηση και στον οικείο δήμο ή την κοινότητα , για να διατεθούν στα οικεία εκλογικά τμήματα.

Σε ιδιαίτερες περιπτώσεις που οι εκλογικοί κατάλογοι συντάσσονται από τον δήμαρχο ή τον πρόεδρο της κοινότητας κάθε δίμηνο περιλαμβάνονται όλες οι μεταβολές που έχουν επέλθει στα δημοτολόγια λόγω θανάτου ,μεταδημότευσης , διόρθωσης στοιχείων εγγραφής και απόκτησης ή απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας.

6. Κατηγορίες προσώπων που, εκ των πραγμάτων, είτε δυσχεραίνονται να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα είτε, μέχρι πρόσφατα, στερούνταν της δυνατότητας άσκησής τους

Στις εν λόγω κατηγορίες υπάγονται οι εκτός επικρατείας εκλογείς, όσοι κατοικούν σε άλλο δήμο ή κοινότητα από αυτόν στον οποίο ασκούν το εκλογικό τους δικαίωμα και, μέχρι πρόσφατα, οι κρατούμενοι οι οποίοι δεν έχουν στερηθεί του εκλογικού δικαιώματος.

Για τους εκτός επικρατείας εκλογείς το Σύνταγμα προβλέπει ότι νόμος ορίζει τα σχετικά με την άσκηση του εκλογικού τους δικαιώματος.

Στη διάταξη αυτή του Συντάγματος προσδόθηκε δυνητικός χαρακτήρας, όπως αποδεικνύει αναδρομή στα πρακτικά των συζητήσεων της Έ Αναθεωρητικής Βουλής, παρά τις προσπάθειες της αντιπολίτευσης, κατά τη διαδικασία της ψήφισης , να καταστεί υποχρεωτική η ψήφος των εκτός Επικρατείας εκλογέων. Δυνητικός χαρακτήρας που δεν μεταβλήθηκε από την αναθεώρηση του 2001.

Στη θεωρία, ωστόσο, έχει υποστηριχθεί η άποψη του δεσμευτικού χαρακτήρα της ρύθμισης αυτής για τον κοινό νομοθέτη⁵, όπως και η αντισυνταγματικότητα της παράλειψης του να καταστήσει δυνατή την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος από τους εκτός επικρατείας πολίτες.

Όμως η σημειούμενη έκτοτε παράλειψη αυτή του κοινού νομοθέτη, μολονότι είναι πολιτικά καταδικαστέα, δεν καθιστά δυνατή τη στήριξη προσφυγής ενώπιον του ΑΕΔ με αίτημα την ακύρωση των εκλογών λόγω παραβίασης των αρχών της λαϊκής κυριαρχίας και της καθολικής ψηφοφορίας, ακριβώς γιατί ο συντακτικός νομοθέτης θεσπίζει ευχέρεια και όχι υποχρέωση του κοινού νομοθέτη και,

⁵ Βλ. Γ. Παπαδημητρίου, Το δικαίωμα της ψήφου των εκτός επικρατείας πολιτών , εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1980, σελ. 47 επ., ο οποίος παρουσιάζει την σχετική προβληματική και προτείνει την ερμηνευτική μέθοδο η οποία οδηγεί στη συναγωγή του δεσμευτικού για τον κοινό νομοθέτη χαρακτήρα της παρ. 4 εδ. 2 του άρθρου 51 του Συντάγματος

επομένως, εξοπλίζει με θεμιτότητα την παράλειψη του.⁶ Προκειμένου, μάλιστα να παύσει να υφίσταται το πρόβλημα, είχε προταθεί στη Βουλή, κατά την πρώτη φάση της αναθεωρητικής διαδικασίας, η τροποποίηση της παρ. 4 του άρθρου 51, ώστε να καταστεί σαφές ότι η αρχή της ταυτόχρονης διεξαγωγής των εκλογών δεν εμποδίζει την άσκηση με επιστολική ψήφο του εκλογικού δικαιώματος των πολιτών που βρίσκονται έξω από την επικράτεια. Πράγμα που επιτεύχθηκε ως ρύθμιση, χωρίς όμως, όπως επισημάνθηκε, να καθιστά υποχρεωτική για τον κοινό νομοθέτη τη θέσπιση δικαιώματος των ευρισκομένων εκτός επικράτειας πολιτών να ψηφίζουν στις βουλευτικές εκλογές.

Το πρόβλημα των κατοικούντων σε τόπο άλλο από αυτόν στον οποίο ασκούν το εκλογικό τους δικαίωμα επέλυε μερικώς ο εκλογικός νόμος, όπως ήδη αναφέρθηκε. Παρέμενε όμως οξύ ότι οι εκλογικοί κατάλογοι συντάσσονται βάσει των εγγεγραμμένων στα γενικά μητρώα δημοτών δήμων ή κοινοτήτων και όχι του πραγματικού αριθμού. Με συνέπεια, να παρατηρούνται, κατά τις εκλογές, μετακινήσεις μεγάλου αριθμού εκλογέων προς τον τόπο όπου ψηφίζουν. Ήδη, ο νόμος 3146/2003 ρύθμισε το ζήτημα προβλέποντας ότι οι εκλογείς που διαμένουν σε δήμο ή κοινότητα εκλογικής περιφέρειας άλλης από εκείνη αποκαλούνται εφεξής «ετεροδημότες» και μπορούν να ασκούν στον τόπο της διαμονής τους το εκλογικό τους δικαίωμα κατά τις γενικές βουλευτικές εκλογές, τις εκλογές για την ανάδειξη αντιπροσώπων στο ευρωπαϊκό κοινοβούλιο και τα δημοψηφίσματα. Προϋπόθεση της άσκησης του εκλογικού τους δικαιώματος είναι η εγγραφή τους στον ειδικό κατάλογο ετεροδημοτών, ψηφίζουν δε τους συνδυασμούς και τους υποψηφίους της εκλογικής τους περιφέρειας στους καταλόγους της οποίας είναι εγγεγραμμένοι. Για τον σκοπό αυτό συνιστώνται στις πρωτεύουσες των νομών και μόνο σε αυτές-με εξαίρεση τους νομούς της Αττικής και Θεσσαλονίκης-ειδικά, αμιγή ή μεικτά εκλογικά τμήματα και καταστήματα ψηφοφορίας ετεροδημοτών. Η εγγραφή στους καταλόγους των ετεροδημοτών και μέχρις ότου επέλθει διαγραφή από αυτούς λόγω της απώλειας της ιδιότητας του ετεροδημότη εκλογέα, έχει ως συνέπεια την απαγόρευση για τους ετεροδημότες να ψηφίζουν στον δήμο ή την κοινότητα στους βασικούς καταλόγους. Των οποίων είναι εγγεγραμμένοι.

Κενό υφίσταται μέχρι πρόσφατα στη νομοθεσία ως προς τους κρατούμενους οι οποίοι δεν έχουν στερηθεί του δικαιώματος της ψήφου και οι οποίοι για αντικειμενικούς λόγους κωλύονταν να το

⁶ Βλ. Ι.Δρόσο, Το δικαίωμα της ψήφου των εκτός επικρατείας Ελλήνων εκλογέων. Η δυνατότητα μιας νομοθετικής ρύθμισης, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1990, σελ. 38, και Π.Παραρά, Σύνταγμα 1975- CORPUS II, άρθρα 51 αρ. 29

ασκήσουν , υποκείμενοι εκ των πραγμάτων σε προσωρινή αναστολή της άσκησης του. Ο νομοθέτης δεν είχε να αντιμετωπίσει το ζήτημα , με συνέπεια να συνεχίζεται η παραβίαση διάταξης του Συντάγματος η οποία δεν επιτρέπει περιορισμούς του εκλογικού δικαιώματος , για άλλους λόγους από εκείνους που προκύπτουν ως συνέπεια της εκλογικής ανηλικότητας, της ανικανότητας προς δικαιοπραξία και της αμετάκλητης ποινικής καταδίκης για ορισμένα εγκλήματα. Πράγματι, η στέρηση της δυνατότητας της ψήφου στους κρατούμενους δεν θεωρείται από την εκλογική νομοθεσία ως λόγος εξαίρεσης από τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της ψήφου. Προκειμένου δε να διευκολύνεται η άσκηση από τους κρατούμενους και να αποτρέπεται η φαλκίδευση η αρχή της καθολικότητας της ψηφοφορίας προστέθηκε, αρχικά με τον νόμο του 2408/1996 άρθρο 3 παρ. 9, άρθρο 48^A στον νόμο 1851/1989, σύμφωνα με το οποίο, κατά τις βουλευτικές εκλογές για την ανάδειξη των αρχών της τοπικής αυτοδιοικήσεως οργανώνονται εκλογικά τμήματα σε κάθε φυλακή. Οι κρατούμενοι που έχουν το δικαίωμα του εκλέγειν, είναι γραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους και δεν τους έχει επιβληθεί αμετάκλητη παρεπόμενη ποινή στέρησης των πολιτικών δικαιωμάτων, ψηφίζουν με βάση ειδικούς εκλογικούς καταλόγους με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 27 του π.δ. 92/1994 που ισχύουν για του δημοσίους υπαλλήλους . Ήδη το πρώτο εδάφιο της εν λόγω διάταξης αντικαταστάθηκε από την παρ. 46 του άρθρου 5 του νόμου 2623/1998, σύμφωνα με τον οποία «κατά τις γενικές βουλευτικές εκλογές , τις εκλογές για την ανάδειξη των αντιπροσώπων στο ευρωκοινοβούλιο και το δημοψήφισμα οργανώνονται εκλογικά τμήματα σε κάθε φυλακή»

B2. Δικαίωμα του εκλέγεσθαι- τα αρνητικά προσόντα ή κωλύματα της εκλογιμότητας

Το άρθρο 56 του Συντάγματος καθιερώνει ορισμένες εξαιρέσεις σε σχέση με την αρχή της ικανότητας του εκλέγεσθαι κάθε προσώπου τα προαναφερθέντα προσόντα. Πράγματι, ορισμένα πρόσωπα, έχοντας όλα τα θετικά προσόντα της εκλογιμότητας, δεν μπορούν να εκλεγούν βουλευτές είτε απόλυτα είτε χωρίς ορισμένη ενέργεια ή σε ορισμένη εκλογική περιφέρεια. Την απόλυτη μη εκλογιμότητα καθιερώνει η διάταξη της παρ. 4 του άρθρου 56, ενώ την σχετική μη εκλογιμότητα οι υπόλοιπες διατάξεις. Τα κωλύματα (αρνητικά προσόντα ή αρνητικές προϋποθέσεις) της εκλογιμότητας καθορίζονται περιοριστικώς:

1. Το απόλυτο κώλυμα: Το Σύνταγμα ορίζει ένα απόλυτο κώλυμα εκλογιμότητας. Πρόκειται για την υποχρέωση παραμονής στην δημόσια υπηρεσία για ορισμένο χρόνο. Το συγκεκριμένο κώλυμα καθιερώνεται στην διάταξη του άρθρου 56 παρ. 4 που ορίζει τα εξής : « Πολιτικοί υπάλληλοι και στρατιωτικοί γενικά, που έχουν κατά τον νόμο αναλάβει υποχρέωση να παραμείνουν στην υπηρεσία για ορισμένο χρόνο, δεν μπορούν να ανακηρυχθούν υποψήφιοι ούτε να εκλεγούν βουλευτές όσο χρόνο διαρκεί η υποχρέωση αυτή». Η διάταξη αυτή πληροί το κενό του προηγούμενου Συντάγματος σύμφωνα με το οποίο όσοι ήθελαν να υποβάλλουν υποψηφιότητα έπρεπε να παραιτηθούν.

Το κώλυμα καταλαμβάνει όλους τους δημοσίους υπαλλήλους, δηλαδή τόσο τους πολιτικούς όσο και τους στρατιωτικούς. Στο κώλυμα περιλαμβάνονται όλοι οι εν ενεργεία στρατιωτικοί και οι αξιωματικοί. Αμφίβολο είναι αν το κώλυμα περιλαμβάνει τους υπαλλήλους των δημοσίων νομικών προσώπων. Το ζήτημα πρέπει να λυθεί καταφατικά καθώς η διάταξη αναφέρει για «πολιτικούς υπαλλήλους» στους οποίους υπάγονται και οι εν λόγω υπάλληλοι και όχι για «δημοσίους υπαλλήλους».

2. Το σχετικό κώλυμα:

Τα σχετικά κωλύματα καθιερώνονται στην διάταξη του άρθρου 56 παρ. 1 και στην παρ. 3 του ίδιου άρθρου. Τα κωλύματα της παραγράφου 1 είναι σχετικά γιατί μπορούν να αρθούν με παραίτηση των προσώπων που εμπίπτουν στα συγκεκριμένα κωλύματα λόγω της θέσης τους ενώ της 3^{ης} επειδή αναφέρονται μόνο σε ένα τμήμα της Επικράτειας.

Σχετικά κωλύματα εκλογιμότητας που μπορούν να αρθούν δια παραίτησεως. Η διάταξη του άρθρου 56 παρ. 1 ορίζει ότι μη εκλόγιοι χωρίς παραίτηση είναι αα) οι έμμισθοι δημόσιοι λειτουργοί, ββ) οι έμμισθοι δημόσιοι υπάλληλοι, γγ) οι αξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, δδ) οι πρόεδροι κοινοτήτων, εε) οι υπάλληλοι, οι διοικητές ή πρόεδροι διοικητικών συμβουλίων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, στστ) οι διοικητές ή πρόεδροι διοικητικών συμβουλίων δημοσίων ή δημοτικών επιχειρήσεων και ζζ) οι συμβολαιογράφοι, οι φύλακες μεταγραφών και υποθηκών.

αα) Οι έμμισθοι δημόσιοι λειτουργοί:

Το κώλυμα αυτό δεν υπήρχε στα προηγούμενα Συντάγματα και δεν περιλαμβανόταν στο άρθρο 51 παρ. 1 του Κυβερνητικού Σχεδίου Συντάγματος, το οποίο θεωρούσε ως εκλόγιους μόνο τους «έμμισθους δημοσίους πολιτικούς ή στρατιωτικούς υπαλλήλους». Οι έμμισθοι δημόσιοι λειτουργοί προστέθηκαν μετά, όρος που είναι αμφίβολου. Κατά την συζήτηση και ψήφιση της ερμηνευόμενης διάταξης δεν αποσαφηνίστηκε η έννοια του όρου. Κατά την συνεδρίαση της Β' Υποεπιτροπής της 17^{ης} Φεβρουαρίου 1975 «ηγέρθη αμφισβήτηση περί της έννοιας της φράσεως «Δημόσιοι Λειτουργοί», εάν δηλαδή σε αυτήν περιλαμβάνονται οι νομάρχες, οι στρατιωτικοί, οι άμισθοι υπάλληλοι, ως οι υποθηκοφύλακες κ.λ.π...». Για τον λόγο αυτό ο Πρόεδρος της Υποεπιτροπής πρότεινε την αναβολή της ψηφοφορίας προκειμένου να μελετηθεί πληρέστερα η διατύπωση του άρθρου αυτού. Η υποεπιτροπή αποδέχτηκε ομόφωνα την πρόταση αυτή.⁷ Στο σχέδιο της Επιτροπής προστέθηκε η λέξη «έμμισθοι» δεν έγινε ωστόσο σχετική συζήτηση για αυτή. Συζήτηση έγινε για τους «δημοσίους λειτουργούς» και την διάκρισή τους από τους «δημοσίους υπαλλήλους» στη Βουλή κατά την ψήφιση του άρθρου 16 παρ. 6 του Συντάγματος, που χαρακτηρίζει τους καθηγητές των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων ως «δημοσίους λειτουργούς». Ο τότε Υπουργός Παιδείας και Καθηγητής-Ακαδημαϊκός Π. Ζέπος είπε ότι η διαφορά μεταξύ λειτουργού και υπαλλήλου είναι ότι «ο μεν δημόσιος υπάλληλος εκτελεί εντολές, ενώ αυτός που ασκεί το δημόσιο λειτούργημα είναι βέβαια δημόσιος υπάλληλος, ο οποίος έχει κάποια ανεξαρτησία.»⁸ Ο δικαστής είναι δημόσιος λειτουργός και ο διοικητικός υπάλληλος είναι υπάλληλος. Από τη συζήτηση προκύπτει ότι οι συντάκτες της διάταξης θεωρούσαν τους «έμμισθους δημοσίους λειτουργούς»

⁷ Βλ. Πρακτικά των Συνεδριάσεων των Υποεπιτροπών κλπ., σ. 517

⁸ Βλ. Πρακτικά Συνεδριάσεων της Βουλής επί της Συζήτησης του Συντάγματος του 1975, σελ. 507 επ.

σαν μια κατηγορία «έμμισθων δημοσίων υπαλλήλων». Υπό αυτή την έννοια όμως οι «έμμισθοι δημόσιοι λειτουργοί» ήταν ήδη εκλόγιμοι υπό την ιδιότητα τους ως «έμμισθοι δημόσιοι υπάλληλοι» και λογικά δεν έπρεπε να περιληφθούν στην διάταξη. Για αυτό τον λόγο η διάταξη πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι θεωρεί ως μη εκλόγιμους εκείνους τους «έμμισθους δημόσιους λειτουργούς» οι οποίοι δεν έχουν την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου γιατί δεν συντρέχει ένα εννοιολογικό στοιχείο αυτού. Έτσι, η διάταξη χρησιμοποιεί τον όρο «δημόσιοι λειτουργοί» υπό στενή έννοια, ενώ ο όρος αυτός υπό την ευρεία έννοια περιλαμβάνει όλους όσοι ασκούν δημόσιο λειτουργήμα (δημοσίους υπαλλήλους, υπαλλήλους νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και αυτούς που δεν έχουν την ιδιότητα αυτή). Η διάταξη του άρθρου 16 παρ. 6 χαρακτηρίζει τους καθηγητές των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων ως «δημοσίους λειτουργούς». Ωστόσο εξαιρούνται του κωλύματος σύμφωνα με την διάταξη της παρ.2 άρθρου 56, που ορίζει τα εξής: «Από τους περιορισμούς της προηγούμενης παραγράφου εξαιρούνται οι καθηγητές των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Νόμος ορίζει τον τρόπο της αναπλήρωσής τους. Κατά τη διάρκεια της βουλευτικής περιόδου αναστέλλεται η άσκηση των αρμοδιοτήτων των σχετικών με την ιδιότητα του καθηγητή που εκλέχθηκε».

ββ) οι έμμισθοι δημόσιοι υπάλληλοι:

Μη εκλόγιμοι είναι όλοι οι πολιτικοί υπάλληλοι (διοικητικοί και δικαστικοί), δηλαδή οι έμμισθοι υπάλληλοι του νομικού προσώπου του κράτους και δη του ελληνικού και όχι ξένου κράτους⁹. Το Σύνταγμα δεν ορίζει την έννοια των δημοσίων υπαλλήλων. Ωστόσο γεννάται το ζήτημα ποιο είναι το κριτήριο καθορισμού του υποκειμένου στο κώλυμα εκλογιμότητας των κρατικών υπαλλήλων. Οι Αλ. Βαμβέτσος¹⁰ και Δ. Τσάτσος¹¹ αποκρούουν και τον νομοθετικό και τον επιστημονικό ορισμό του δημοσίου υπαλλήλου βρίσκοντας το κριτήριο καθορισμού των μη εκλόγιμων κρατικών λειτουργών στη νομοθετική αιτία της απαγόρευσης του άρθρου 71 παρ. 1. Η άποψη δεν φαίνεται ορθή. Ο συντακτικός νομοθέτης χρησιμοποιεί τον συγκεκριμένο όρο, όπως και τους άλλους, με μία γενική, ορισμένη, και αναμφίβολη έννοια, συνεπώς, δεν γίνεται δεκτό ότι αυτός εξουσιοδοτεί τον ερμηνευτή του Συντάγματος να καθορίζει στη συγκεκριμένη περίπτωση επί τη βάση της ratio της διάταξης. Ο ερμηνευτής

⁹ Δ. Τσάτσου, *op.cit.*, σελ. 97 επ.-Αντίθετος ο Βαμβέτσος, στο ΝοΒ 14, σελ. 188, αριθμ. 11

¹⁰ ΝοΒ 14, σελ. 188, αριθμ. 11

¹¹ *Op.cit.*, σελ. 93 επ

οφείλει να προσφύγει σε αυτή, μόνο όταν η ερμηνευόμενη διάταξη είναι ασαφής και η έννοια αυτής αμφίβολη. Σε κάθε περίπτωση ο σκοπός της διάταξης δε δύναται να αποτελέσει ένα ασφαλές κριτήριο για τον καθορισμό της έννοιας των έμμισθων δημοσίων υπαλλήλων. Η επικρινόμενη άποψη¹² υποστηρίζει κατά τρόπο απόλυτο ότι η ratio της του άρθρου 51 αναλύεται σε τέσσερις αρχές και συγκεκριμένα στην αρχή της προστασίας της πολιτικής ουδετερότητας των δημοσίων υπαλλήλων, την αρχή της ανεπηρέαστου διεξαγωγής των εκλογών, την αρχή της προστασίας της βουλευτικής ανεξαρτησίας και την αρχή της διακρίσεως των λειτουργιών. Οι δυο τελευταίες αρχές αποτελούν προδήλως τη ratio του άρθρου 57 και δεν έχουν καμία σχέση με τη ratio των συγκεκριμένων διατάξεων. Οι δυο πρώτες αρχές φαίνονται μεν να αποτελούν τη ratio των διατάξεων δε μπορούν όμως και ιδίως η δεύτερη¹³ να χρησιμοποιηθούν για τον καθορισμό των λειτουργιών που εμπίπτουν σε αυτά. Η νομολογία του Εκλογοδικείου χρησιμοποιεί τη ratio για τον καθορισμό της συγκεκριμένης έννοια, διαβλέπει όμως αυτή μόνο στην εξασφάλιση της πολιτικής ουδετερότητας των δημοσίων υπαλλήλων. Ούτως, οι αποφάσεις 39/1962 και 19/1964 δέχτηκαν τα ακόλουθα: «Πρόδηλος σκοπός της διάταξης είναι η εξασφάλιση της πολιτικής ουδετερότητας του προσωπικού των δημοσίων υπηρεσιών, στοιχείο που είναι μόνιμο στην κρατική οργάνωση και εξασφαλίζει τη σταθερή και μόνιμη συνέχεια στη λειτουργία της δημόσιας υπηρεσίας στο μέσο των πολιτικών εναλλαγών, οι οποίες είναι σύμφυτες με τον κομματικό μηχανισμό του κοινοβουλευτικού καθεστώτος. Έτσι, η απαγόρευση ετέθη για να μην έχουν οι δημόσιοι υπάλληλοι καμία ανάμειξη στην ενεργό πολιτική, ανάμειξη που θα διατάρασσε την υπηρεσιακή εντιμότητα τους και θα είχε ως συνέπεια τη μείωση της εμπιστοσύνης, την οποία έπρεπε να τρέφουν προς τους δημόσιους υπαλλήλους για χάρη της ακριβώς της υπηρεσιακής τους τοποθέτησης. Υπό αυτή την έννοια ερμηνεύεται η συγκεκριμένη διάταξη ως αποκλείουσα την ανάμειξη στην ενεργό πολιτική κάθε προσώπου, το οποίο κατέχει οποιαδήποτε θέση έμμισθου δημοσίου υπαλλήλου». Η ratio πρέπει να γίνει δεκτή υπό την αντίθετη εκλογή κατά την οποία η έννοια του έμμισθου δημοσίου υπαλλήλου πρέπει να καθορισθεί επί τη βάση της νομοθετικής αιτίας. Διότι δεν δύναται προδήλως να γίνει δεκτό ότι ο όρος αυτός χρησιμοποιείται από τις διατάξεις του άρθρου του Συντάγματος με διαφορετική έννοια. Ο συνταγματικός νομοθέτης χρησιμοποίησε τον όρο αυτόν υπό την

¹² Δ. Τσάτσου, *op.cit.*,σελ.63 επ. Σύμφωνος και ο Βαμβέτσος στο ΝοΒ 14, σελ. 187, αριθμ. 9

¹³ Εκλογ. 39/1962

έννοια η οποία ήταν γνωστή στην επιστήμη και τη νομολογία κατά το χρόνο ψήφισης της διάταξης. Κατά συνέπεια, το κώλυμα καταλαμβάνει κάθε δημόσιο λειτουργό, ο οποίος μπορεί να χαρακτηριστεί ως δημόσιος

Υπάλληλος σύμφωνα με τον κατά την ψήφιση της διάταξης επιστημονικό ορισμό. Η ερμηνευόμενη διάταξη βέβαια περιορίζει την νομοθετική εξουσία και σε σχέση με την προς την εξαίρεση ορισμένων λειτουργιών από το κώλυμα μέσω της μεταβολής τους σε άμισθους. Σχετικοί περιορισμοί προκύπτουν και από τη συνταγματική αρχή της ισότητας,

Το κώλυμα εκλογιμότητας συντρέχει αν η θέση είναι κατά νόμο έμισθος. Η από του μισθού παραίτηση του υπαλλήλου δεν αίρει το κώλυμα αυτό.¹⁴

Το Εκλογοδικείο έκρινε σωστά, ότι είναι εκλόγιμοι οι Υπουργοί, οι οποίοι μπορούν να είναι συγχρόνως βουλευτές και Υπουργοί¹⁵ και οι οποίοι δεν μπορούν φανερά να υπαχθούν στην έννοια του έμισθου δημοσίου υπαλλήλου¹⁶, όπως και οι αγροτικοί ιατροί που προσλαμβάνονται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.3487/1955 με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου.¹⁷ Έτσι δεν υπάγονται στην απαγόρευση οι δυνάμει σχετικής σύμβασης παρέχοντες με αμοιβή υπηρεσίες στο κράτος¹⁸ ιδιώτες, π.χ. οι εργολάβοι δημοσίων έργων, και οι κληρικοί¹⁹. Το εκλογοδικείο ως μη εκλόγιμους τους ιατρούς που υπηρετούσαν το κράτος με σύμβαση δημοσίου δικαίου, με την αιτιολογία ότι «ότι όταν το Σύνταγμα κάνει λόγο για έμισθους δημοσίους υπαλλήλους εννοεί γενικά κάθε υπάλληλο ο οποίος έστω και με σύμβαση ορισμένης διάρκειας, προσελήφθη και υπηρέτησε σε δημόσια υπηρεσία ικανοποιώντας διαρκείς οργανικές, μία τέτοια υπηρεσία αποτελεί την προβλεπόμενη ειδική υπηρεσία «περί της

¹⁴ Ζέγγελη, *op.cit.*,σελ.119, εκεί αναφέρεται μία ανάλογη περίπτωση του έτους 1883, που κρίθηκε από τη Βουλή~ Κυριακού, *op.cit.*, τ. II,175~ Ν. Σαρίπολου, *Συνταγμ. Δίκαιο*, τ. I, σελ. 250

¹⁵ Απόφαση 3/1912, 1/1924

Από τη διάταξη δεν συνάγεται κατά τρόπο αναμφίβολο η εκλογιμότητα των Υπουργών διότι αυτή μπορεί να ερμηνευθεί και υπό την έννοια ότι δεν καθιερώνει ασυμβίβαστο μεταξύ του βουλευτικού αξιώματος και εκείνου του Υπουργού.

¹⁶ Κυριακόπουλου, *Διοικητικό Δίκαιο*, τα, III, σελ. 162, Κυριακού, *op.cit.*, τ. II, σελ. 175, Ν. Σαρίπολου, *Συνταγματικό Δίκαιο*, τα, I, σελ. 250, σημ. 1, Παπαχατζή, *Σύστημα εν Ελλάδι ισχύοντος Διοικητικού Δικαίου*, Γενικόν Μέρος, έκδοση 4^η, (1965), σελ. 284, Στασινόπουλου, *Υπαλληλικός Κώδικας*, σελ 10

¹⁷

¹⁸ Κυριακόπουλου, *Διοικητικό Δίκαιο*, τα, III, σελ. 218, σημ. 19, Ν. Σαρίπολου, *Μελέτες περί δημοσίων υπαλλήλων* 1906, σελ. 6, σημ. 3, Πρβλ. Στασινόπουλου, *Υπαλληλικός Κώδικας*, σελ.

¹⁸

¹⁹ Δ. Τσάτσου, *op.cit.*,σελ. 98, σημ. 5, Αντίθετος ο Βαμβέτσος στο ΝοΒ 14, σελ. 188, αριθμ. 11- Τη μη εκλογιμότητα των κληρικών καθιερώνουν ορισμένες χώρες όπως η Αγγλία και το Περού. Αυτό ορίζει και το άρθρο 75του συντάγματος της Ελβετίας το οποίο όμως ερμηνεύεται παγίως ως ασυμβίβαστο μεταξύ βουλευτικού αξιώματος και του κληρικού λειτουργήματος.

νοσοκομειακής περιθάλψεως των τακτικών δημοσίων γιατρών». ²⁰
Το δικαστήριο δέχτηκε ότι υπόκειται στην απαγόρευση του συντάγματος και ο επιστημονικός Διευθυντής της Φυματιολογικής Κλινικής Κέντρου Νοσημάτων Βορείου Ελλάδος αποτελώντας κρατική σε όλη την ύλη αποκέντρωση υπηρεσία, διότι «οι υπάλληλοι, όσοι υπηρετούν σε νομοθετημένες θέσεις των δημοσίων διοικητικών υπηρεσιών, εξομοιώνονται κατά τη διάρκεια του χρόνου της θητείας με νόμιμους υπάλληλους, που συνδέονται με το δημόσιο με σχέση δημοσίου δικαίου.»²¹

γγ)Οι αξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας: Η διάταξη του προϊσχύσαντος συντάγματος ως μη εκλόγιμος «στρατιωτικούς εν ενεργεία». Ως «στρατιωτικοί εν ενεργεία» θεωρούνταν οι μόνιμως υπηρετούντες στα σώματα ασφαλείας στρατιωτικοί κάθε βαθμού όσοι διατελούσαν σε κατάσταση ενεργείας, διαθεσιμότητας ή αργίας ²². Υπό αυτή την έκταση καθιερώνουν το κώλυμα τα Σχέδια Συντάγματος της Κυβέρνησης («στρατιωτικοί υπάλληλοι») και της Συνταγματικής Επιτροπής («στρατιωτικοί όλων των όπλων, σωμάτων και υπηρεσιών»). Αντιθέτως η διάταξη του άρθρου 56 παρ. 1 του ισχύοντος Συντάγματος περιορίζει το κώλυμα στους αξιωματικούς. Κατά ακολουθία είναι εκλόγιμοι οι υπαξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, οι οπλίτες (στρατιώτες , ναύτες και σμηνίτες). Οι αστυφύλακες, οι χωροφύλακες κλπ. Είναι αυτονόητο ότι το κώλυμα καταλαμβάνει τους εν ενεργεία μόνιμους αξιωματικούς, όχι δε και τους εν αποστρατεία²³ και τους έφεδρους²⁴ ακόμα και αν ανακληθούν εις ενεργεία²⁵. Ο έφεδρος αξιωματικός εν ενεργεία θεωρείται , κατά τη διάταξη του άρθρου 30 παρ. 6 του Εκλογικού Κώδικα.

²⁰ Απόφαση 19/1964

²¹ Απόφαση 28/1964

²² Στη Συντακτική Κοινοβουλευτική επιτροπή της Βουλής του 1926/1927 προτάθηκε η αντικατάσταση της φράσεως «στρατιωτικοί εν ενεργεία» με «στρατιωτικοί όχι εν αποστρατεία». Η πρόταση απορρίφθηκε από τη επιτροπή με την αιτιολογία ότι η πρώτη φράση περιλαμβάνει στρατιωτικούς που διατελούν σε οποιαδήποτε κατάσταση ενεργείας, επομένως και όσους διατελούν σε κατάσταση αργίας ή διαθεσιμότητας κλπ., ενώ η προτεινόμενη νέα διατύπωση θα απέκλειε

²³ Εκλογ. 10/1916, 4/1921

²⁴ Εκλογ. 10/1916

²⁵ Βλ. έκθεση της Συνταγματικής Επιτροπής της Β' Αναθεωρητικής Βουλής, Δαβή-Παπαϊωάννου, ο.π. cit., σελ. 314 σημ. 2-3 Ν.Ν.Σαρίπολου, Συνταγματικό Δίκαιο , τ. 1, σελ. 254 επ, σημ. 4, Σγουρίτσα Συνταγματικό Δίκαιο, τ. 1, σελ. 239, Τσάτσου, ο.π. cit., σελ. 100. Αυτό διευκρίνιζε η υπό του άρθρου 40 του Συντάγματος του 1927 ερμηνευτική δήλωση, κατά την οποία «στρατιωτικό εν ενεργεία κατά την αληθή έννοια της περιόδου της πρώτης παραγράφου είναι οι μόνιμοι εν ενεργεία στρατιωτικοί , όχι οι έφεδροι που ανακλήθηκαν εις ενεργεία».- Αντίθετος ο Γεωργόπουλος, ο.π. cit., σελ. 32.

δδ) Οι δήμαρχοι και οι πρόεδροι κοινοτήτων:

Το άρθρο 56 παρ. 1 του Συντάγματος προσέθεσε και τους προέδρους των κοινοτήτων οι οποίοι ήταν μη εκλόγιμοι και κατά το Σύνταγμα του 1927. Η διάταξη αναφέρεται στην περίπτωση ισχύος του ανέκαθεν σε εμάς δυαδικού συστήματος οργάνωσης των δήμων, κατά το οποίο τα όργανα των δήμων διακρίνονται σε αποφασιστικά και εκτελεστικά. Ωστόσο το κώλυμα εκλογιμότητας ισχύει και υπό οιονδήποτε σύστημα οργάνωσης το οποίο προβλέπει όργανο (π.χ. τον πρόεδρο του δημοτικού συμβουλίου) , στο οποίο ανατίθενται εκτελεστικές αρμοδιότητες ανάλογοι προς με αυτές των δημάρχων υπό το ισχύων δίκαιο.

Από όλα τα αιρετά όργανα των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοίκησης η διάταξη καθιερώνει την μη εκλογιμότητα μόνο των δημάρχων και των προέδρων κοινοτήτων. Τότε γεννήθηκε και αμφισβητήθηκε το ζήτημα αν είναι εκλόγιμοι οι λοιποί δημοτικοί και κοινοτικοί άρχοντες και ιδίως οι κοινοτικοί και δημοτικοί σύμβουλοι.²⁶ Η πάγια νομολογία του Εκλογοδικείου²⁷ έλυσε το πρόβλημα σωστά και καταφατικά με την ακόλουθη νομολογία: « Ναι κατά μεν την αληθή έννοια της διάταξης αυτής με την έννοια των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου περιλαμβάνονται και οι δήμοι και οι κοινότητες, εκτός όμως, για τα πρόσωπα, τα οποία ασκούν τη διοίκηση των δήμων και κοινοτήτων ή για τους δημοτικούς και κοινοτικούς άρχοντες, έχει ληφθεί πρόνοια και σε άλλο σημείο της παραγράφου, στο οποίο ορίζεται ότι οι δήμαρχοι στερούνται της εκλογιμότητας. Η στέρηση προβλεπόταν και στο άρθρο 71 του Συντάγματος του 1911, και στο άρθρο 40 του Συντάγματος του 1927 είχε επεκταθεί και στους προέδρους των κοινοτήτων. Κατά τις συζητήσεις της Δ΄ Αναθεωρητικής Βουλής, στην μεν πρώτη συνταγματική επιτροπή του δεύτερου ψηφίσματος οι πρόεδροι των κοινοτήτων διαγράφηκαν²⁸, στη δεύτερη συνταγματική επιτροπή του ΞΗ ψηφίσματος απορρίφθηκε πρόταση του βουλευτή Παπαρρηγόπουλου για προσθήκη και των προέδρων των κοινοτήτων στην κατηγορία αυτών που στερούνται

²⁶ Το ζήτημα αναφερόταν υπό το προϊσχύσαν Σύνταγμα και στους προέδρους κοινοτήτων. Αυτοί θεωρήθηκαν ως εκλόγιμοι από το Σύνταγμα του 1911, το οποίο καθόριζε περιοριστικά τις περιπτώσεις μη εκλογιμότητας και με αυτό τον τρόπο έπρεπε να ερμηνευθεί στενά. (Εκλογ. 6/1915)- Ο Ν. Ν. Σαρίπολος (Συνταγματικό Δίκαιο, τ. Ι, σελ. 247, σημ. 1) υποστήριξε το εκλόγιο των δημοτικών παρέδρων και δημοτικών συμβούλων.

²⁷ Απόφαση 9, 11, 13, 20, 35/1958-Έτσι και η απόφαση 31/1964.

²⁸ Πρόκειται πρόδηλα περί παραδρομής, διότι η Επιτροπή αυτή κατά τη συνεδρίαση της ΠΗ της 5/5/1958, προτάσσει του βουλευτή Θηβαίου και του μειοψηφίσαντος του βουλευτή Βαμβέτσου, την επέκταση του κωλύματος της εκλογιμότητας και στους Προέδρους των Κοινοτήτων τους οποίους το άρθρο 41 παρ. 1 του Σχεδίου Συντ. αυτής περιέλαβε στους μη εκλόγιμους. Βλ. Πρακτικά, τ. ΙΙ, σελ. 727

εκλογιμότητας. Έτσι η στέρηση της εκλογιμότητας περιορίστηκε μόνο στους δημάρχους, μέσω μάλιστα της μνείας των δημάρχων εξαντλείται και η πρόνοια του συνταγματικού νομοθέτη ως προς την εκλογιμότητα των αιρετών δημοτικών και κοινοτικών αρχόντων, τους οποίους όλους πλην τους δημάρχους θεωρεί εκλόγιμους ο συντακτικός νομοθέτης, αφού στάθμισε την ιδιάζουσα θέση και αποστολή τους, η οποία προκύπτει από την ανάδειξη από τον λαό στα δημοτικά και κοινοτικά αξιώματα, εξαιρεί όμως τους δημάρχους προφανώς λόγω της επιρροής τους σε ευρύτερο κύκλο πολιτών. Έτσι, εξαιρεθέντων σαφώς από τη στέρηση της εκλογιμότητας των προέδρων και κοινοτήτων, δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι η στέρηση αυτή παρακολουθεί τους δημοτικούς και κοινοτικούς συμβούλους, των οποίων η δράση και επιρροή είναι προφανώς μικρότερη. Επιπλέον οι δημοτικοί και κοινοτικοί σύμβουλοι δεν είναι δυνατόν να θεωρηθούν περιλαμβανόμενοι εις τον όρο « μέλη των διοικητικών και συμβουλίων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου », τον οποίο χρησιμοποιεί η ερμηνευόμενη διάταξη του άρθρου 71 του Συντάγματος, διότι τα συλλογικά όργανα τα οποία διοικούν τους δήμους και τις κοινότητες ονομάζονται από το νόμο δημοτικά και κοινοτικά συμβούλια. Συνεπώς, κατά την ερμηνεία της ερμηνευόμενης διάταξης του άρθρου του Συντάγματος, οι δημοτικοί και κοινοτικοί σύμβουλοι δεν κωλύονται για να ανακηρυχθούν υποψήφιοι και να εκλέγονται βουλευτές, οι οποίοι μπορούν συγχρόνως να ασκούν ελεύθερα και το επάγγελμά τους. Το εκλογοδικείο σωστά αποφάσισε, ότι τα μέλη της ακαδημίας Αθηνών (άρθρο 6 του Νόμου 4398/1929) δεν είναι δημόσιοι υπάλληλοι ή υπάλληλοι του νομικού προσώπου της Ακαδημίας, διότι η από αυτών παρεχόμενη « επί υψηλοτάτων επιπέδων καθαρά πνευματική συνεργασία ως παροχή εξαρτημένης εργασίας που δημιουργεί υπαλληλική σχέση του μέλους της Ακαδημίας προς το νομικό πρόσωπο αυτό, πολύ λιγότερο προς το Κράτος²⁹ ». Μη εκλόγιμοι είναι οι διοικητές ή πρόεδροι αυτών που διοικούν τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου οργάνων ανεξαρτήτως από την ονομασία τους (διοικητικών συμβουλίων, διοικητικών επιτροπών κλπ.). Υπό αυτή την έννοια χρησιμοποιείται ο όρος « διοικητικό συμβούλιο » νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου και Υπαλληλικού Κώδικα.³⁰

στστ) Οι διοικητές ή πρόεδροι των διοικητικών συμβουλίων των δημοσίων ή δημοτικών επιχειρήσεων:

²⁹ Απόφαση 30/1956

³⁰ Άρθρο 271 αυτού (Πρ. Δ/μα 611/1977).

Το συγκεκριμένο κώλυμα καθιερώθηκε για πρώτη φορά από το προηγούμενο Σύνταγμα. Η σχετική διάταξη του Κυβερνητικού Σχεδίου Συντάγματος επέκτεινε το κώλυμα στους υπαλλήλους των επιχειρήσεων αυτών καθώς και στους υπαλλήλους των , τους διοικητές και τους προέδρους των διοικητικών συμβουλίων των κοινωφελών Ιδρυμάτων. Οι υπάλληλοι των επιχειρήσεων και και οι λειτουργοί των κοινωφελών Ιδρυμάτων διαγράφηκαν από τη Συνταγματική Επιτροπή και δεν περιλήφθηκαν στην διάταξη του άρθρου 56 του ισχύοντος Συντάγματος, η οποία περιορίζει το κώλυμα μόνο στους διοικητές ή τους προέδρους των διοικητικών συμβουλίων των δημοσίων και των δημοτικών επιχειρήσεων.³¹ Ως δημόσιοι επιχειρήσεις θεωρούνται προφανώς οι δημόσιες επιχειρήσεις υπό την στενή έννοια δηλαδή αυτές που λειτουργούν υπό τη μορφή νομικού προσώπου του ιδιωτικού δικαίου και κυρίως ανώνυμης εταιρίας, αποκλειστικός μέτοχος της οποίας είναι το Κράτος.³² Τέτοιες επιχειρήσεις είναι π.χ. Ο Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος, η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού, ο Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος και τα Ελληνικά Ταχυδρομεία. Οι δημοτικές επιχειρήσεις συνιστώνται και λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 209 του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα. Αυτές είναι κυρίως υπηρεσίες ανεξάρτητες από άλλες υπηρεσίες των άλλων δήμων από τους οποίους ιδρύονται, και έχουν ίδιο δικαίωμα παράστασης ενώπιον των δικαστηρίων, που διοικούνται από πενταμελή επιτροπή, πρόεδρος της οποίας είναι ο δήμαρχος. Επομένως, το κώλυμα καταλαμβάνει τον διοικητή που τυχόν υπάρχει της επιχείρησης και όχι τον πρόεδρο της επιτροπής ο οποίος ήδη κωλύεται από την ιδιότητα του δημάρχου.

ζζ) Οι συμβολαιογράφοι και οι φύλακες μεταγραφών και υποθηκών:

Οι συγκεκριμένοι υπάλληλοι είναι οι μόνοι από τους άμισθους υπαλλήλους οι οποίοι είναι μη εκλόγιμοι.³³ Το κώλυμα προβλεπόταν και από άρθρο του Συντάγματος του 1911 σύμφωνα με το οποίο μη εκλόγιμοι ήταν και οι δικαστικοί κλητήρες (δικαστικοί επιμελητές) οι οποίοι διαγράφηκαν κατά το έτος 1952,

³¹ Η δεύτερη ΕΥποεπιτροπή της Συνταγματικής Επιτροπής πρότεινε ομόφωνα την επέκταση του κωλύματος στα όργανα και μέλη που διοικούν τις συγκεκριμένες επιχειρήσεις. Βλ. Πρακτικά αυτής , σελ. 532

³² Βλ. περί της έννοιας των δημοσίων επιχειρήσεων Μ. Στασινόπουλου, Μαθήματα Δημοσιονομικού Δικαίου, 1966, σελ. 146

³³ Το μη εκλόγιμο αυτών θεσπίστηκε ήδη από τον νόμο του ΓΧΝΣ/1914 και περιελήφθη στο άρθρο 71 παρ. 1 του Συντάγματος του 1911 (βλ. έκθεση της Συνταγματικής Επιτροπής, στο Δαβή-Παπαϊωάννου, ο.π. cit., σελ. 13 και στη συνέχεια στο άρθρο 40 παρ. 1 του Συντάγματος του 1927 (βλ. Εισηγητικές Εκθέσεις της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής, 1926-1927, σελ. 18).

αναθεώρηση του της διάταξης.³⁴ Τα κωλύματα αυτά της εκλογιμότητας μπορούν να αρθούν με την παραίτηση αυτών που εμπíπτουν στα λειτουργήματα αυτά πριν την ανακήρυξη των υποψηφίων.³⁵ Η έννοια της διάταξης αυτής συναγόμενης από τη σαφή διατύπωσή της³⁶ και από τις προπαρασκευαστικές εργασίες της αντίστοιχης διάταξης του Συντάγματος του 1927, είναι , ότι η υπαλληλική σχέση λύεται αυτοδικαίως με την έγγραφη υποβολή της παραίτησης , χωρίς να απαιτείται και η αποδοχή αυτής από την αρμόδια αρχή. Έτσι, κατά εξαίρεση , η παραίτηση είναι εν προκειμένω μονομερής πράξη του δημοσίου λειτουργού η οποία δεν χρειάζεται την αποδοχή της αρμόδιας αρχής. Με άλλα λόγια , το κώλυμα αίρεται μόνο με την νομότυπη και εμπρόθεσμη υποβολή της παραίτησης, η οποία θεωρείται ως γενόμενη ipso jure αποδεκτή με την υποβολή της.³⁷ Την άποψη δέχεται η απόφαση του Εκλογοδικείου κατά την οποία οι στρατιωτικοί εν ενεργεία, για να εκλεγούν βουλευτές, αρκεί, να υποβάλλουν παραίτηση χωρίς να απαιτείται η αποδοχή της από την εκτελεστική εξουσία, δικαιούνται δε αυτοί να υποβάλουν παραίτηση για το σκοπό υποβολής υποψηφιότητας και αν ακόμη ο ενεργός στρατός διατελεί σε επιστράτευση, διότι αλλιώς θα μπορούσε και η εκτελεστική εξουσία , κηρύττοντας γενική επιστράτευση , να δημιουργήσει κώλυμα εκλογιμότητας παρά τη από το Σύνταγμα ρητή περιοριστική απαρίθμηση των κωλυμάτων εκλογιμότητας. Αυτό δέχεται και το Συμβούλιο Επικρατείας³⁸, το οποίο αποφάσισε « η παραίτηση με σκοπό την υποβολή υποψηφιότητας βουλευτή η οποία αναφέρεται στους υπαλλήλους και στρατιωτικούς εν

³⁴ Την διαγραφή του αποφάσισε και η επιτροπή του δεύτερου Συντάγματος με ψήφους 8 κατά 6 (Πρακτικά , τ. Β, σελ. 727).

³⁵ Είναι αυτονόητο ότι το κώλυμα αίρεται ή ακριβέστερα δεν υφίσταται καν , αν ο λειτουργός απολυθεί πριν τις ημέρες της ανακήρυξης των υποψηφίων , πράγμα το οποίο όριζε το άρθρο 6 του Ν. ΧΜΗ ρητά(βλ. Κυριακόπουλου , Συντ.Δίκαιο, τ. Ι, σελ. 315, σημ. 3, Ν. Ν. Σαριπόλου , Συνταγματικό Δικαίο, τ. Ι , σελ. 247, σημ. 2)

³⁶ Η διάταξη του ισχύοντος Συντάγματος περιέλαβε τη λέξη «μόνη» η οποία δεν υπήρχε στην διάταξη του Συντάγματος του 1927 και 1957. Η λέξη αυτή δεν περιλαμβανόταν στο Κυβερνητικό Σχέδιο, προστέθηκε σε αυτό από τη δεύτερη Υποεπιτροπή της Συνταγματικής Επιτροπής και εγκρίθηκε από την ολομέλεια.

³⁷ Βαμβέτρου,ο.ρ. cit.,Θ.ΞΔ, σελ. 413. σημ. 18. στο ΝοΒ 14, σελ. 188. με αριθμό15.Γεωργόπουλου , ο.ρ. cit., σελ.34.Κυριακόπουλου, Συνταγματικό Δίκαιο, τ. Ι, σελ. 315,σημ. 4, Μανιάτη, Εισήγηση επί της Σ.Ε. 795/1953.Σγουρίτσα , Συνταγματικό Δίκαιο , τ. Ι, σελ. 242, σημ. 1. Δ.Τσάτσου, ο.ρ. cit.,σελ. 129. Άρθρο 30 του Εκλογ. Κ.: «Η παραίτηση που επιδίδεται δεν ανακαλείται , λογίζεται ως γενόμενη αυτοδικαίως αποδεκτή με την επίδοση». Έκθεση Συντ. Επιτροπής , στο Δαβλη-Παπαϊωάννου,ο.ρ. cit., sel.139

³⁸ Απόφαση 795/1953 (ΝοΒ 1 σελ. 408), 892-898, 905/1953 (ΝοΒ 1 ,σελ.562), 1163/1959 (ΝοΒ 6, 1066, στο οποίο υπάρχει και σημείωση του Αντωνόπουλου). Αντίθετος η απόφ. Του Γνωμ. Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝοΒ 7,165 επ) κατά την οποία η διοίκηση μπορεί εν προκειμένω να εξετάζει παρεπιπτόντως τα προσόντα του εκλόγιμου, εάν μετά διαπιστώσει κατά τρόπο κατάδηλο και αναμφίβολο, ότι τα προσόντα αυτά δεν υπάρχουν , δικαιούται να αρνηθεί την εκτέλεση αυτών που ορίζονται και να μεταχειρισθεί τον αξιωματικό που υποβάλλει υποψηφιότητα , όπως και τους υπολοίπους που είναι εν ενεργεία.

ενεργεία κλπ. Αφού έγινε με τη νόμιμη υποβολή υποψηφιότητας , συντελείται με την υποβολή της παραίτησης στον Πρόεδρο των πρωτοδικών αυτοδικαίως , χωρίς άλλη διατύπωση» Το άρθρο 56 παρ. 1 ορίζει μόνο την προθεσμία και το έγγραφο τύπο υποβολής της παραίτησης αφήνοντας στον κοινό νομοθέτη τη ρύθμιση του τρόπου υποβολής της παραίτησης. Το θέμα ρυθμίζεται από το άρθρο 30 του Εκλογικού Κώδικα , τον οποίο ψηφίσθηκε από το προηγούμενο Σύνταγμα και κατά το οποίο η παραίτηση είναι έγγραφη και επιδίδεται με δικαστικό επιμελητή στον πρόεδρο του αρμόδιου για την ανακήρυξη των υποψηφίων δικαστηρίου πριν την ημέρα της ανακήρυξής τους.³⁹ Γεννήθηκε το ζήτημα αν ο τρόπος αυτός παραίτησης είναι αποκλειστικός ή η παραίτηση είναι μπορεί να υποβάλλεται και στην προϊστάμενη αρχή. Η απόφαση 11/1916 του Εκλογοδικείου έλυσε σωστά το ζήτημα υπό την πρώτη έννοια ακυρώνοντας την εκλογή του νομάρχου που υποβάλλει την παραίτηση του μόνο στο Υπουργείο των Εσωτερικών. Αντιθέτως έλυσαν το ζήτημα οι αποφάσεις 6/1935⁴⁰ και 2/1946.⁴¹ Η απόφαση 34/1953 απόφυγε τη λύση του ζητήματος θεωρώντας ότι εγκύρως παραιτήθηκε.

Αν το κώλυμα της εκλογιμότητας γεννηθεί μετά την ανακήρυξη των υποψηφίων και μέχρι την ημέρα της ψηφοφορίας, ο υποψήφιος ανακηρυχθεί μεν έγκυρος , δεν μπορεί να εκλεγεί βουλευτής. Από τη νομολογία γεννήθηκε το ζήτημα αν ήταν έγκυρη η εκλογή υποψηφίου ο οποίος κατά την ημέρα μεν της ανακήρυξης των υποψηφίων και της διεξαγωγής της αρχικής εκλογής ήταν απότακτος των τάξεων του Πολεμικού Ναυτικού και συνεπώς απλού ιδιώτη, κατά την ημέρα όμως της επαναληπτικής εκλογής κατά την οποία εξελέγη οριστικά βουλευτής είχε επανέλθει στο Πολεμικό Ναυτικό και έτσι ήταν αξιωματικός εν ενεργεία. Η απόφαση 26/1921 του Εκλογοδικείου έλυσε το ζήτημα καταφατικώς, με τη σκέψη ότι η επαναληπτική εκλογή διενεργήθηκε επί της βάσης της από την αρχική εκλογή που έγινε για την ανακήρυξη των υποψηφίων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και ο συγκεκριμένος απόστρατος αξιωματικός , μη απαιτούμενης κατά το νόμο νέας ανακήρυξης των υποψηφίων. Η λύση είναι εσφαλμένη διότι το συγκεκριμένο πρόσωπο δεν ήταν

³⁹ Άρθρο 6 παρ. 1 του Ν. ΧΜΗ, άρθρο 7 του Ν. 3824, άρθρο 9 παρ. 1 του Ν. 5493

⁴⁰ Αυτή θεώρησε έγκυρη την υπό του Αντιπροέδρου του Σ.τ.Ε. που υπόβαλε παραίτηση στον Υπουργό της Δικαιοσύνης , δέχτηκε ότι είναι έγκυρος η από του βαθμού του Αντιπροέδρου του Σ.τ.Ε. αν και ο ο σε αυτόν προαχθείς Σύμβουλος δεν ορκίστηκε εκ νέου , πράγμα το οποίο δεν απαιτείται

⁴¹ Αυτή θεωρεί έγκυρη την παραίτηση που υποβάλλεται από κάποιον στρατιωτικό στον Υπουργό των Στρατιωτικών.

εκλόγιμο κατά την ημέρα της επαναληπτικής εκλογής και κατά την οποία εξελέγη οριστικά βουλευτής.

3. Το τοπικό κώλυμα:

Δεν μπορούν να ανακηρυχθούν υποψήφιοι ούτε να εκλεγούν βουλευτές σε οποιαδήποτε εκλογική περιφέρεια στην οποία υπηρετούν ή σε οποιαδήποτε εκλογική περιφέρεια στην οποία επεκτεινόταν η τοπική τους αρμοδιότητα μέσα στους τελευταίους 18 μήνες της τετραετούς βουλευτικής περιόδου τα εξής πρόσωπα:

α) οι διοικητές, υποδιοικητές πρόεδροι διοικητικών συμβουλίων, διευθύνοντες και ενταλμένοι σύμβουλοι των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου πλην των σωματειακών, των κρατικών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου ή δημοσίων επιχειρήσεων ή άλλων επιχειρήσεων τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος, β). τα μέλη των ανεξάρτητων αρχών που συγκροτούνται και λειτουργούν κατά το άρθρο 101^A του Συντάγματος, καθώς και των αρχών που χαρακτηρίζονται με το νόμο ως ανεξάρτητες ή ρυθμιστικές, γ). οι ανώτεροι και ανώτατοι αξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, δ). οι έμμισθοι υπάλληλοι του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των επιχειρήσεών τους, καθώς και των νομικών προσώπων και των δημοσίων επιχειρήσεων ή άλλων επιχειρήσεων τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος, οι οποίοι κατείχαν θέση προϊσταμένου οργανικής μονάδας επιπέδου διεύθυνσης ή άλλης αντίστοιχης όπως ειδικότερα νόμος ορίζει. Ορίζεται εξάλλου στο αναθεωρηθέν κείμενο ότι οι εν λόγω υπάλληλοι υπάγονται στους περιορισμούς της παραγράφου αυτής. Και ως προς τις εκλογικές περιφέρειες άλλες από αυτή της έδρας τους μόνο εφόσον κατείχαν θέση προϊσταμένου οργανικής μονάδας επιπέδου γενικής διεύθυνσης ή άλλη αντίστοιχη όπως ειδικότερα νόμος ορίζει, εθ) οι γενικοί ή ειδικοί γραμματείς υπουργείων ή άλλων αυτοτελών γενικών γραμματειών ή περιφερειών και όσοι ο νόμος εξομοιώνει με αυτούς.

Δεν υπάγονται στους περιορισμούς αυτού οι υποψήφιοι βουλευτές Επικρατείας.

Το κώλυμα υφίσταται για τα πρόσωπα της παραγράφου 3 του άρθρου 56, έστω και αν ο χρόνος υπηρεσίας τους ή ο χρόνος κατοχής από μέρους τους αρμοδιότητας που επεκτεινόταν και σε άλλη ή άλλες περιφέρειες έχει διαρκέσει έστω και μία μέρα.

Δεν υφίσταται το κώλυμα για τους ανήκοντες στις κατηγορίες αυτές προσώπων ως προς τις εκλογικές περιφέρειες στις οποίες

έχουν υπηρετήσει ή στις οποίες εκτεινόταν η τοπική αρμοδιότητα τους κατά το διάστημα πριν τους τελευταίους 18 μήνες της τετραετούς βουλευτικής περιόδου.

Δεν υφίσταται επίσης κώλυμα για τα ως άνω προσόντα, αν η Βουλή δεν ολοκληρώσει την τετραετή θητεία της αλλά διαλυθεί σε προγενέστερο χρόνο. Διάταξη η οποία θα καθιστά ανενεργό το κώλυμα, κάθε φορά που θα λήγει πρόωρα η θητεία της Βουλής.

Ιδιαίτερη σημασία ενέχει η νέα συνταγματική ρύθμιση η οποία ορίζει ρητά ότι το τοπικό κώλυμα έχει εφαρμογή τόσο όσο αφορά την εκλογική περιφέρεια στην οποία υπηρέτησαν τα αναφερόμενα στην παράγραφο 3 του άρθρου 56 του Συντάγματος πρόσωπα όσο και την εκλογική περιφέρεια ή τις εκλογικές περιφέρειες στις οποίες επεκτεινόταν η τοπική τους αρμοδιότητα τους μέσα στους τελευταίους 18 μήνες της τετραετούς βουλευτικής περιόδου.

Η ρύθμιση αυτή αναθέτει στο Ανώτατο ειδικό Δικαστήριο τον έλεγχο ως προς όλες τις κατηγορίες προσώπων αυτών κατά τη σχετική δίκη. όχι μόνο του πού αυτοί υπηρέτησαν αλλά και του αν η αρμοδιότητα τους εκτεινόταν στην εκλογική περιφέρεια όπου εξελέγησαν βουλευτές.

Ειδικότερα για του γενικούς γραμματείς υπουργείων αλλά και τους ειδικούς γραμματείς υπουργείων ή τους γραμματείς αυτοτελών γενικών γραμματειών και όσους ο νόμος εξομοιώνει με αυτούς – που για πρώτη φορά αποτελούν σε συνταγματική ρύθμιση κωλύσιμα πρόσωπα,⁴² το κώλυμα αφορά κατά κύριο λόγο την το σύνολο της Επικράτειας, εφόσον η Κυβέρνηση ασκεί κατά κύριο λόγο τις αρμοδιότητές της στο σύνολο της Επικράτειας. Ωστόσο ερωτάται αν το κώλυμα ισχύει στο σύνολο της Επικράτειας σε περίπτωση που το Υπουργείο εκτείνεται μόνο σε τμήμα της Επικράτειας. Επί παραδείγματι, όσον αφορά τους γενικούς γραμματείς των υπουργείων Μακεδονίας-Θράκης, Αιγαίου, αλλά και του υπουργείου Εξωτερικών.

Πριν την τελευταία αναθεώρηση του Συντάγματος, μπορούσαν εξίσου να υποστηριχθούν δύο αντίθετες απόψεις: κατά τη μία, ότι, σύμφωνα με τη λογική του τοπικού κωλύματος, η απάντηση πρέπει να αναζητείται στον νόμο ο οποίος ορίζει τις αρμοδιότητες του κάθε υπουργείου, ώστε να συνάγεται σαφώς ποιος είναι ο τόπος άσκησης των αρμοδιοτήτων των γενικών γραμματέων τους. Υπό αυτή την έννοια, το κώλυμα της συγκεκριμένης περίπτωσης

⁴² Υπό το Σύνταγμα του 1952 το θέμα είχε ρυθμίσει η Βουλή με ερμηνευτική δήλωση υπό τον αριθμό 71: «Προκειμένου περί των αμετάκλητων Δημοσίων Υπαλλήλων, το κατά την παρ. 4 του άρθρου 71 κωλύματα εκλογής ως βουλευτών ή υποψηφίων, ισχύει μόνο για την εκλογική περιφέρεια στην οποία αυτοί έχουν την έδρα τους». Βλ. Χρ. Σγουρίτσα, Συνταγματικό Δίκαιο, τόμος α, έκδοση Τρίτη, Εκδοτικός οίκος Αντωνίου Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 1965. σελ. 243-244

έπρεπε να νοείται ως τοπικής εμβέλειας. Κατά την αντίθετη άποψη ότι, επειδή η Κυβέρνηση ασκεί αρμοδιότητες στο σύνολο της Επικράτειας, καθορίζοντας και κατευθύνοντας τη γενική πολιτική της χώρας, και επειδή κάθε υπουργός μετέχει στην άσκηση αυτής της αρμοδιότητας ανεξάρτητα αν η διοικητική μονάδα υπουργείου είναι γενικής ή τοπικής εμβέλειας ή διαθέτει υπηρεσίες τοπικής εμβέλειας, ο περιορισμός αφορούσε αδιακρίτως την άσκηση του λειτουργήματος του γενικού γραμματέα και ήταν, επομένως, ανεξάρτητος από τον τόπο εντός ορίων του οποίου ασκήθηκαν κυβερνητικές αρμοδιότητες. Κατά συνέπεια, και ο γενικός γραμματέας Υπουργείου με τοπική αρμοδιότητα είχε κώλυμα ως προς όλη την επικράτεια⁴³.

Ήδη η αναθεώρηση του Συντάγματος φαίνεται να κατέστησε ισχυρή την πρώτη ερμηνευτική εκδοχή, εφόσον από τη διατύπωση της νέας συνταγματικής ρύθμισης προκύπτει ότι διευρύνεται από το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, σε ποιες περιφέρειες εκτεινόταν η τοπική αρμοδιότητα των κωλυόμενων όλων των κατηγοριών, επομένως, και των γενικών και ειδικών γραμματέων Υπουργείων και αυτοτελών γραμματειών, όπως και των εξομοιούμενων από τον νόμο με αυτούς. Υπό αυτή την έννοια, γενικός ή ειδικός γραμματέας υπουργείου ή αυτοτελούς γραμματείας, του οποίου η αρμοδιότητα εκτείνεται σε ορισμένες μόνο εκλογικές περιφέρειες, έχει κώλυμα μόνο ως προς την εκλογική περιφέρεια στην οποία υπηρετεί και τις εκλογικές περιφέρειες στις οποίες εκτείνεται η αρμοδιότητά του.

Ευνόητο είναι τέλος, ότι το κώλυμα των γραμματέων των περιφερειών ισχύει για όλες τις εκλογικές περιφέρειες που εντάσσονται στην περιφέρεια στην οποία ασκούν την αρμοδιότητά τους.

⁴³ Αλλά αυτό δεν ήταν μόνο ζήτημα που μπορούσε να προκύψει από την εφαρμογή του εδαφίου β της παραγράφου 3 του άρθρου 56 του Συντάγματος, εφόσον από τη διατύπωσή του που προέβλεπε ανάλογη εφαρμογή του εδαφίου α, οδηγούσε στο παράλογο αποτέλεσμα, να κωλύεται γενικός γραμματέας υπουργείου που είχε διορισθεί κατά το τελευταίο εξάμηνο της τετραετούς θητείας της Βουλής και είχε υπηρετήσει τρεις μήνες και μία μέρα, όχι όμως και γενικός γραμματέας υπουργείου που είχε υπηρετήσει επί επτά εξάμηνα και τρεις ακριβώς μήνες. Πράγματι, αν το τρίμηνο και μία μέρα, ως ελάχιστος χρόνος άσκησης καθηκόντων κατά το τελευταίο εξάμηνο της τετραετούς θητείας της Βουλής θεωρείται κατά την έννοια των ανωτέρω, ικανός χρόνος για τη δημιουργία πελατειακών σχέσεων μεταξύ κωλυόμενου και εκλογέων τότε, γραμματέας Υπουργείου που θα υπηρετούσε τα πρώτα επτά εξάμηνα και χρόνο όχι περισσότερο του τριμήνου κατά το τελευταίο εξάμηνο της τετραετούς θητείας της Βουλής δεν θα είχε κώλυμα, μολονότι θα είχε κάθε χρονική δυνατότητα να δημιουργήσει πελατειακές σχέσεις. Οι παράλογες συνέπειες της ρύθμισης αυτής ανέκυπταν από το διπλό σκολό του εδ. Β της παραγράφου 3 του άρθρου 56 του Συντάγματος, ο οποίος συνίστατο όχι μόνο στην αποτροπή δημιουργίας πελατειακών σχέσεων από μέρους προσώπων στα οποία και εν γένει, αθέμιτου επηρεασμού των εκλογέων αλλά και στην αποφυγή αιφνιδιασμού αυτών που υπηρετούν σε θέσεις γενικών γραμματέων Υπουργείων που θα τους στερούσε λόγω του απρόβλεπτου γεγονότος της πρόωρης λήξης της Θητείας της Βουλής, το δικαίωμα του εκλέγεσθαι στο βουλευτικό αξίωμα

4. Τα κοινοβουλευτικά ασυμβίβαστα και η αυτοδίκαιη έκπτωση από το βουλευτικό αξίωμα:

Το ασυμβίβαστο του βουλευτικού αξιώματος προς ορισμένα έργα ή τις ιδιότητες, προκειμένου να αποτρέπεται η δυνατότητα αλλά και η δημιουργία της εντύπωσης ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί η βουλευτική ιδιότητα προς την εξυπηρέτηση ιδιωτικών συμφερόντων, ανακύπτει, κατά αντίθεση προς τα προσόντα και τα κωλύματα εκλογιμότητας, μετά την εκλογή του Βουλευτή, δεν εμποδίζει δε τη νόμιμη εκλογή του στο βουλευτικό αξίωμα. Υπό αυτή την έννοια, το ασυμβίβαστο μπορεί να υπάρχει κατά το χρόνο της ανάδειξης του Βουλευτή στο αξίωμα του ή να δημιουργείται και μεταγενέστερα.

Ανάλογη διάταξη ανευρίσκεται ήδη στο Σύνταγμα του 1911, ανελλιπώς δε στα συντάγματα που ακολούθησαν

Η ρύθμιση του Συντάγματος του 1975, λεπτομερής, κατέστη αντικείμενο της τελευταίας αναθεώρησης σε όλη την έκτασή της.

4^α. Αυτοδίκαιη έκπτωση του Βουλευτή από το αξίωμα του λόγω ασυμβίβαστου που υφίσταται κατά τον χρόνο εκλογής:

Ασυμβίβαστα προς τα καθήκοντα του Βουλευτή είναι τα έργα ή η ιδιότητα του ιδιοκτήτη ή του εταίρου ή του μετόχου ή διοικητή ή διαχειριστή ή μέλους του διοικητικού συμβουλίου ή γενικού διευθυντή ή των αναπληρωτών τους επιχείρησης η οποία: α) αναλαμβάνει έργα ή μελέτες ή προμήθειες του Δημοσίου ή παροχή υπηρεσιών προς το Δημόσιο ή συνάπτει με το Δημόσιο συναφείς συμβάσεις αναπτυξιακού ή επενδυτικού χαρακτήρα, β) απολαμβάνει ειδικών προνομίων, γ) κατέχει ή διαχειρίζεται ραδιοφωνικό ή τηλεοπτικό σταθμό ή εκδίδει εφημερίδα πανελληνίας κυκλοφορίας, δ) ασκεί κατά παραχώρηση δημόσια υπηρεσία ή δημόσια επιχείρηση ή επιχείρηση κοινής ωφέλειας, ε) μισθώνει για εμπορικούς λόγους ακίνητα του Δημοσίου.

Για την εφαρμογή της παραγράφου αυτής με το Δημόσιο εξομοιώνονται οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, τα άλλα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, οι δημόσιες επιχειρήσεις, οι επιχειρήσεις των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και άλλες επιχειρήσεις τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος. Μέτοχος επιχείρησης εμπίπτει στους περιορισμούς της παραγράφου αυτής είναι όποιος κατέχει ποσοστό μετοχικού κεφαλαίου μεγαλύτερου του ένα τοις εκατό.

4β) Αυτοδίκαιη έκπτωση του Βουλευτή από το αξίωμα λόγω ασυμβίβαστου που προκύπτει μετά τον χρόνο της εκλογής:

Ασυμβίβαστα που ανακύπτουν μετά την εκλογή του Βουλευτή στο αξίωμά του είναι αυτά που ορίζονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 57 του Συντάγματος με την οποία , έκπτωση από το βουλευτικό αξίωμα επιφέρει όπως ο νόμος ορίζει, η αποδοχή ιδιοτήτων ή έργων τόσο του άρθρου 57 (που αποτελούν ασυμβίβαστα προς τη βουλευτική ιδιότητα)όσο και του άρθρου 56 (που αποτελούν κωλύματα υποβολής υποψηφιότητας για το βουλευτικό αξίωμα.

5. Αυτοδίκαιη έκπτωση του Βουλευτή από το αξίωμα λόγω επιγενόμενης απώλειας προσόντος εκλογέα:

Λόγο έκπτωσης από το βουλευτικό αξίωμα που ανακύπτει μετά την εκλογή αποτελεί η απώλεια είτε της ελληνικής ιθαγένειας είτε της νόμιμης ικανότητας του εκλέγειν σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 55 του Συντάγματος, η οποία συλλήβδην παραπέμπει στα προσόντα του εκλογέα 'όπως ορίζονται στην παράγραφο 1 του ίδιου άρθρου , μεταξύ των οποίων και η ηλικία των είκοσι πέντε ετών συμπληρωμένων κατά την ημέρα εκλογής του που βέβαια δεν μπορεί να απολεσθεί.

6. Έκπτωση από το βουλευτικό αξίωμα λόγω παράβασης του ανωτάτου ορίου εκλογικών δαπανών και διατάξεων σχετικών με την απαγόρευση μορφών προεκλογικής προβολής:

με την αναθεώρηση του 2001 προβλέφθηκε στο άρθρο 29 του Συντάγματος ότι η παράβαση των διατάξεων του νόμου για το ανώτατο όριο εκλογικών δαπανών και ορισμένων μορφών προεκλογικής προβολής μπορεί να επιφέρει έκπτωση από το βουλευτικό αξίωμα με πρωτοβουλία του ειδικού οργάνου το οποίο πρέπει να περιλαμβάνει στη συγκρότησή του και δικαστικούς λειτουργούς και να είναι επιφορτισμένοι με τον έλεγχο των εκλογικών δαπανών κομμάτων και υποψηφίων βουλευτών . Εξουσιοδοτήθηκε δε ο κοινός νομοθέτης να ορίσει τις σχετικές προϋποθέσεις.

Γ. Επίλογος

Τα πολιτικά δικαιώματα είναι μία από τις τρεις βασικές κατηγορίες των θεμελιωδών δικαιωμάτων τα οποία αποτελούν μέσο έκφρασης και συμμετοχής στην πολιτική ζωή της χώρας για κάθε μέλος της κοινωνίας. Ο πολίτης , λοιπόν, με όλα αυτά τα δικαιώματα δεν αρκείται στο ρόλο του παραλήπτη κρατικών

παροχών αλλά ζητάει να συν-προσδιορίσει και να συν-διαμορφώσει άμεσα ή έμμεσα την κρατική λειτουργία, τους φορείς και την πορεία της. Τα πολιτικά δικαιώματα αποτελούν έκφραση της δημοκρατίας, για αυτό και οι λόγοι στέρησης τους απαριθμούνται περιοριστικά από τον συνταγματικό νομοθέτη.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα πολιτικά δικαιώματα ανήκουν σε μια από τις τρεις μεγάλες κατηγορίες των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Όταν αναφερόμαστε σε αυτά, εννοούμε τα δικαιώματα που έχουν οι άνθρωποι ως μέλη μιας δημοκρατικής κοινωνίας. Ο Έλληνας συνταγματικός νομοθέτης ήταν πολύ προσεχτικός. Ήθελε να μειώσει τον περιορισμό των δικαιωμάτων, που αναγνωρίστηκαν πρώτα στην Ελλάδα, όπως και σε άλλες χώρες μετά από ιστορικούς αγώνες. Για αυτό τον λόγο, ο συνταγματικός νομοθέτης έχει αναφέρει τους λόγους στέρησης των πολιτικών δικαιωμάτων περιοριστικά και χωρίς να δώσει κανένα είδους εξουσιοδότηση στον κοινό νομοθέτη.

SUMMARY

Civil rights are one of the three major categories of constitutional rights. When we talk about them, we refer to the rights that a human being has as a member of a democratic society. The Greek constitutional legislator has been very careful with these rights that are characteristics of democracy. He wanted to limit the deprivation nations of citizens principal civil rights which were acknowledged in Greece, as in other countries after historical strives. That is why the Greek constitutional legislator has mentioned the reasons of civil rights deprivation exclusively and without any kind of authorization to the common legislator.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γκάνης Λάμπρος , Πολιτικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, εκδόσεις Σάκκουλα
- Δαγτόγλου Π.Δ. Συνταγματικό Δίκαιο, ατομικά δικαιώματα, δεύτερη αναθεωρημένη έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα
- Δερβιτσιώτης Α. ,οργάνωση του κράτους
- Δημητρόπουλος Γ. Ανδρέας, Συνταγματικά Δικαιώματα, γενικό μέρος, σύστημα Συνταγματικού Δικαίου, τόμος γ΄-ημίτομος Ι
- Δρόσος Ι., Το δικαίωμα της ψήφου των εκτός Επικρατείας Ελλήνων, η δυνατότητα μιας νομοθετικής ρύθμισης, εκδόσεις Σάκκουλα, 1990
- Κυριαζή, περί δικαιωμάτων
- Μαργαρίτη-Παρασκευοπούλου, Ποινολογία, έκδοση στ΄, εκδόσεις Σάκκουλα
- Μαυριάς Γ. Κώστας, Συνταγματικό Δίκαιο, τέταρτη επαυξημένη έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα 2005
- Μαυριάς Γ. Κώστας, Ιστορία των Πολιτικών Ιδεών, τρίτη έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα 2001
- Γ.Παπαδημητρίου, Το δικαίωμα της ψήφου των εκτός Επικρατείας πολιτών, εκδόσεις Σάκκουλα, 1980
- Παπαδημητρίου, 1981, τα όργανα του κράτους
- Πικραμένος, 1993, αρχή της ελεύθερης και ανόθευτης εκδήλωσης της λαϊκής θέλησης
- Ραΐκος, 1982, δικονομικό εκλογικό σώμα
- Σύνταγμα του 1975, ανάλυση των συνταγματικών άρθρων
- Τσάτσος Δ., Συνταγματικό Δίκαιο, τόμος β΄
- Χρυσανθάκης, Σύνταγμα και πολιτικά Δικαιώματα των δημοσίων υπαλλήλων
- Χρυσόγονος Κώστας, ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, έκδοση β΄, εκδόσεις Σάκκουλα 2002

